

22

Rusycystyczne
Studia
Literaturoznawcze

Wydawnictwo
Uniwersytetu Śląskiego
Katowice 2012

RUSYCYSTYCZNE
STUDIA
LITERATUROZNAWCZE
22

NR 3037

22

Rusycystyczne
Studia
Literaturoznawcze

*Rusycyści Uniwersytetu Śląskiego
Strategie badawcze*

Praca zbiorowa pod redakcją
Haliny Mazurek i Jadwigi Gracli

Wydawnictwo
Uniwersytetu Śląskiego
Katowice 2012

**Redaktor serii: HISTORIA LITERATUR SŁOWIAŃSKICH
BOŻENA TOKARZ**

**Recenzent
JOANNA MIANOWSKA**

Publikacja jest dostępna także w wersji internetowej:

Central and Eastern European Online Library

www.ceeol.com

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne (<i>Halina Mazurek</i>)	9
Paulina CHARKO: Леонид Андреев — психолог человеческой души. Эхо Достоевского в драме <i>Екатерина Ивановна</i>	11
Jadwiga GRACLA: Na średniowiecznym jarmarku. Dramaturgia Nikołaja Jewreinowa odczytywana współcześnie. (Kilka uwag o dramacie <i>Jarmark na indykt świętego Denisa</i>)	28
Mariola OKHOTKINOVA: Из проблематики определения и значения русской идеи (постановка вопроса)	38
Halina MAZUREK: O niektórych teatralnych aspektach wierszy Mariny Cwietajewej	52
Michał SIUDAK: Dmytro Doncow. Publicysta nieznany	68
Monika KARWACKA: Nabokov — projekt Literatura	83
Izabela ZAWALSKA: Michał Epstein — filozofujący humanista i jego alians z fantastyką	92
Marta NIEDZIELA-JANIK: Postmodernistyczna słabość Boga czy słabość człowieka w dramacie Niny Sadur <i>Jaśniepanienka</i>	112
Andrzej POLAK: Między utopią, mitem a historią alternatywną. <i>Moskwa Kwa-Kwa</i> Wasilija Aksionowa	129
Ewelina CEMPA: Postmodernistyczna „rzeczywistość” według Olega Bogajewa a ponowoczesne znamiona Nietzscheańskiej kultury	148
Noty o autorach	159
Indeks osobowy (oprac. <i>Jadwiga Gracla</i>)	161

СОДЕРЖАНИЕ

Предисловие (<i>Галина Мазурек</i>)	9
Паулина ХАРКО: Леонид Андреев — психолог человеческой души. Эхо Достоевского в драме <i>Екатерина Ивановна</i>	11
Ядвига ГРАЦЛЯ: Ярмарка средних веков — драматургия Николая Евреинова сегодня (несколько замечаний о пьесе <i>Ярмарка на индикт св. Дениса</i>)	28
Мариола ОКХОТКИНОВА: Из проблематики орпедления и значения русской идеи (постановка вопроса)	38
Галина МАЗУРЕК: О некоторых театральных аспектах стихотворений Марины Цветаевой	52
Михаил СЮДАК: Дмитрий Донцов неизвестный публицист	68
Моника КАРВАЦКА: Набоков — проект литература	83
Изабела ЗАВАЛЬСКА: Михаил Эпштейн — философствующий гуманитарий и его связь с фантастическим	92
Марта НЕДЕЛЯ-ЯНИК: Постмодернистская слабость Бога или слабость человека в драме Нины Садур <i>Панночка</i>	112
Анджей ПОЛЯК: Между утопией, мифом и альтернативной историей. <i>Москва ква-ква</i> Василия Аксёнова	129
Эвелина ЦЕМПА: Постмодернистская «действительность» Олега Богаева и пост-современные черты ницшеанской культуры	148
Примечание об авторах	159
Указатель имен (сост. Ядвига Грацля)	161

CONTENTS

Introduction (<i>Halina Mazurek</i>)	9
Paulina CHARKO: Leonid Andreyev as a psychologist of the human soul. F. Dostoyevsky's echo in drama <i>Yekaterina Ivanovna</i>	11
Jadwiga GRACLA: The medieval fair or the dramaturgy of Nikolaj Jevreinov against the contemporary era (a few ideas about the drama <i>The St Dennis' indykt Fair</i>).	28
Mariola OKHOTKINOVA: On problems of concretization and meaning the nation "Russian idea" (an outhine of the issue)	38
HALINA MAZUREK: On some theatrical aspects of Marina Cwietajewa's poems	52
MICHAŁ SIUDAK: Dmytro Doncow — an unknown columnist	68
MONIKA KARWACKA: Nabokov — project Literature	83
IZABELA ZAWALSKA: Mikhail Epstein — a philosophizing humanist and his alliance with fantasticality	92
MARTA NIEDZIELA-JANIK: A postmodernist God's weakness or man's weakness in a Nina Sadur's drama <i>Pannochka</i>	112
ANDRZEJ POLAK: Between a utopia, myth and alternative history. <i>Moskwa Kwa-Kwa</i> by Wassilij Aksionow	129
EWELINA CEMPA: Postmodern „reality” according to Oleg Bogajew and post-contemporary features of Nietzsche culture	148
Notes of Contributors	159
Index of persons (ed. <i>Jadwiga Gracla</i>)	161

Słowo wstępne

Tom 22. „Rusycystycznych Studiów Literaturoznawczych” nie jest monotematyczny, jak było do tej pory. Zaprezentować się w nim postanowili wszyscy pracownicy Zakładu Historii Literatury Rosyjskiej Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu Śląskiego. Autorzy artykułów piszą o tych zagadnieniach i obszarach literatury rosyjskiej, które ich szczególnie interesują, są przez nich badane dokładniej z myślą o całościowym ich ujęciu w pracach obszerniejszych: w rozprawach doktorskich i monografiach habilitacyjnych.

Jedna grupa pracowników Zakładu zajmuje się prozą narracyjną, głównie dwudziestowieczną, a także przemianami, jakie zachodzą w najnowszym powieściopisarstwie rosyjskim. Niektórzy spośród nich analizują prozę pod kątem jej związków z rosyjską myślą filozoficzną i społeczno-polityczną. Drugi zespół poświęca swoje prace analizie i interpretacji dramaturgii rosyjskiej, w przeważającej mierze współczesnej. Uwzględniane są przy tym zmiany, jakie nastąpiły w teatrze rosyjskim — sztuce z dramatopisarstwem nierozdzielnie związanej.

Tak się złożyło, że uwaga śląskich badaczy skupia się przede wszystkim na dwóch epokach w dziejach literatury rosyjskiej — modernizmie i postmodernizmie. Przeobrażenia dokonujące się w najnowszej literaturze ciekawia przede wszystkim ludzi młodych, co rozumiałe, a ci stanowią gros Zakładu. Znajdują się wśród nich zarówno osoby, które dopiero co skończyły studia, jak i te, które mają już za sobą egzamin na studia doktoranckie i pracują w tej chwili nad kształtowaniem swojego warsztatu badawczego. Niektórzy spośród pokolenia doktorów myślą już o sfinalizowaniu w najbliższym czasie habilitacji. W Zakładzie dokonała się zmiana pokoleń. Z dawnych czasów pozostały tylko dwie seniorki — pisząca te słowa oraz dr hab. Barbara Stempczyńska. Duchowo z literaturoznawcami czuje się związany ukrajinista dr Michał Siudak, który obecnie wspomaga jednak Zakład Lingwistyki Stosowanej.

Żyjemy w dobie ciągłych zmian, które swym zasięgiem objęły również naukę polską. Dzisiejsze pokolenie rusycystów ma już nieco inne podejście do literatury i sztuki Rosji, zdeterminowane nowymi punktami widzenia. Młodzi coraz częściej, z różnym skutkiem, sięgają w swych badaniach poza literaturę, dążąc do odnalezienia jej powiązań z innymi dziedzinami życia i sztuki. Staramy się zatem o zmianę nazwy Zakładu na Zakład Historii Literatury i Kultury Rosyjskiej.

Halina Mazurek

Noty o autorach

Mgr **Paulina Charko**, absolwentka filologii rosyjskiej na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Obecnie na pierwszym roku zaocznych Studiów Doktoranckich w Uniwersytecie Śląskim. Artykuł zamieszczony w niniejszym tomie to debiut badawczy, osnuty na pracy magisterskiej *Pierwiastek męski i kobiecy w dramacie Leonida Andriejewa „Jekaterina Iwanowna”*, napisanej pod kierunkiem prof. Marii Cymborskiej-Lebody. Rozprawę doktorską autorka zamierza poświęcić przemianom w kreacji postaci kobiet w najnowszej dramaturgii rosyjskiej.

Dr **Jadwiga Gracla**, adiunkt, historyk literatury, historyk dramatu i teatru rosyjskiego. Jej zainteresowania naukowe obejmują nie tylko dramat i teatr rosyjski, ale także europejski, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru niemieckojęzycznego. Swoje prace badawcze poświęca przede wszystkim epoce przełomu XIX i XX wieku. Autorka książki *Dramaturgia rosyjska przełomu XIX i XX wieku w świetle przemian teatru w Europie* (Katowice 2001) oraz licznych artykułów. Współredaktor dwóch tomów „Rusycystycznych Studiów Literaturoznawczych”.

Mgr **Mariola Pawlik**, absolwentka filologii rosyjskiej na Uniwersytecie Śląskim. Artykuł w niniejszym tomie jest jej debiutem, napisanym na motywach pracy magisterskiej. Autorka kilku artykułów, opublikowanych za granicą.

Prof. zw. dr hab. **Halina Mazurek**, studia i doktorat na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, historyk literatury rosyjskiej, badacz historii dramatu i teatru rosyjskiego. Autorka książek: *Powieści Wasyla Narieźnego na tle prozy satyryczno-obyczajowej XVIII i początku XIX wieku* (Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk 1978); *Dramat rosyjski okresu Oświecenia (1765—1825). Ze studiów nad komedią i gatunkami pokrewnymi* (Katowice 1987); *Tragedia rosyjska doby Oświecenia (1747—1825)* (Katowice 1993); *Teatr*,

życie, gra. *Studia o pisarstwie dramaturgicznym Nikołaja Kolady* (Katowice 2002); *Dramaturdzy z Jekaterynburga. „Szkoła” Nikołaja Kolady* (Katowice 2007); *Róża i Płaszcz. Teatr Mariny Cwietajewej* (Katowice 2009). Redaktor prac zbiorowych, m.in. *Dramat rosyjski. Klasyka i współczesność* (Katowice 2000). Artykuły o dramacie i teatrze klasycznym i współczesnym.

Dr **Michał Siudak**, studia i doktorat na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Ukrainista. Zajmuje się badaniem ukraińskiej i polskiej emigracyjnej myśli politycznej XX wieku w kontekście porównawczym oraz obecnością Ukrainy w stosunkach międzynarodowych. Autor licznych artykułów naukowych oraz monografii: *Perspektywa dialogu polsko-ukraińskiego w środowisku paryskiej „Kultury” w latach 1947–1991. (Giedroyc, Mieroszewski, Łobodowski)* (Kraków 2010).

Mgr **Monika Karwacka**, asystent, badacz twórczości Władimira Nabokowa, ze szczególnym uwzględnieniem wypowiedzi krytycznoliterackich pisarza. Rozprawę doktorską poświęci *Wykładowi o literaturze rosyjskiej* Nabokowa, z próbą określenia gatunku, analizy aspektu retorycznego dyskursu i rozpoznania paradygmatu aksjologicznego krytyka.

Mgr **Izabela Zawalska**, studentka trzeciego roku Studiów Doktoranckich na Uniwersytecie Śląskim. Jej zainteresowania badawcze dotyczą najnowszej fantastyki rosyjskiej i jej miejsca w procesie historycznoliterackim, kultury popularnej oraz jej przejawów w myśli teoretyczno-filozoficznej. Praca doktorska będzie poświęcona tym właśnie obszarom.

Mgr **Marta Niedziela-Janik**, studentka drugiego roku Studiów Doktoranckich na Uniwersytecie Śląskim. Interesuje się rosyjską dramaturgią współczesną, zwłaszcza twórczością Niny Sadur oraz jej córki Jekatieriny Sadur. Obszarem jej badań jest mistyka, fantastyka w dramaturgii obu pisarek. Debiutowała w „Slavii Orientalis” (2011, nr 1).

Dr **Andrzej Polak**, adiunkt, badacz współczesnej prozy rosyjskiej o tematyce historycznej, w tym także tzw. historii alternatywnej. Autor książki *Proza historyczna Bułata Okudźawy. Z problemów gatunku i intertekstualności* (Katowice 2006) oraz artykułów o prozie Wasilija Aksionowa, Jurija Dawidowa, Tatiany Tołstoj, Igora Jarkiewicza i in.

Mgr **Ewelina Cempa**, kończy Studium Doktoranckie na Uniwersytecie Śląskim. Zajmuje się dramaturgią rosyjską schyłku XX i początku XXI wieku i jej związkami z socjologiczno-psychologicznymi, społeczno-kulturowymi aspektami rzeczywistości. Pracuje nad rozprawą doktorską *Najnowsza dramaturgia rosyjska. Najmłodsza generacja jekaterynburskiej „Tran(S)zkoły”*.

Indeks osobowy

- Aksionow Wasilij 129—133, 135, 137, 140—142, 144—145
Andriejew Leonid 11—26
Antokolski Paweł 52, 53
Arcybaszew Michaił 13
- Babiczewa Julia 12
Bacon Francis 100
Barruelo-Gonzalez Jelena 130, 144
Barthes Roland 97, 114
Bataille Georges 94
Baudrillard Jean 94, 96, 97, 98, 102, 103
Bergson Henri 103
Berry Ellen 93
Bielik Aleksander 23
Bielik-Robson Agata 122
Bierdajew Nikołaj 17, 38—51, 93
Bieriezin Władimir 130
Biezzubow Walerij 12
Blackburn Simon 137, 141
Błok Aleksander 30, 34
Bocheński Józef Maria 74
Bogajew Oleg 148—154
Bohr Niels 102, 105
Braun Kazimierz 28, 29, 31
Bricmont Jean 103
Brzeski Roman 71
- Cagareli Konstanty 16, 17, 26
Chesterton Gilbert Keight 94
Churchill Winston 75
Craig Edward Gordon 30, 35
- Custine de Markiz 39, 41, 42, 44, 49
Cvetajewa Marina 52—67
Cymborska-Leboda Maria 18, 23
Czechow Anton 64, 153
Czupurin Siergiej 145
- Degler Janusz 31
Deleuze Gilles 98, 103, 125
Demidowa Serafima 11
Derrida Jacques 94, 97, 98
Doncow Dmytro 68—82
Dostojewski Fiodor 11, 26, 89
Dowłatow Siergiej 43
- Eckert Dietrich 69
Eco Umberto 97, 102, 116
Edelsztejn Michaił 130—131, 142
Einstein Albert 99, 103, 104
Engelgardt Nikołaj 21
Epstein Michaił 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 104, 105, 106, 107, 108, 110
- Flaubert Gustaw 88
Floriński Paweł 93
Franco Francisco 74
Frołow Władimir 12
Frumkin Konstantin 108, 109, 110
- Gabriel Hieromnich 78
Galicz Aleksand 129
Gellner Ernest 113
Giedroyc Jerzy 71, 80, 81
Goćkowski Janusz 78

- Godel Kurt 103
 Goebbels Joseph 68
 Gogol Nikołaj 113—115, 118, 153
 Gorki Maksim 47
 Gricanow Aleksandr 113, 116, 125
 Grott Bogumił 70
 Grunberg Karol 68
 Guattari Felix 103, 125
- Haushofer Karl 69
 Hawbothorne Nathaniel 83
 Hegel Georg 113
 Heisenberg Werner 103, 105
 Heller Michał 103, 106
 Hitler Adolf 68, 69, 79
 Hruszewski Michał 73
- Igwe Leo 120
 Iljin Iwan 38
 Irigaray Luce 103
 Isaacson Walter 95
- Jabłonowski Siergiej 21, 24, 25
 Janaszek-Ivaničkova Halina 152
 Jeliśtraw Władimir 131
 Jermoszyna Galina 113, 120
 Jesałow Iwan 45
 Jewreinow Nikołaj 28—36
 Jewtuszenko Jewgienij 129
 Joyce James 88
- Kabakow Aleksandr 130
 Kapuścik Jerzy 19
 Kierkegaard Søren 113
 Kindermann Heinz 29
 Kissinger Henry 76
 Kodzis Bronisław 28
 Konowalec Eugeniusz 71
 Kopaliński Władysław 15
 Kraško Piotr 97
 Kristeva Julia 103
 Kwit Sierhij 72
- Lacan Jaques 103
 Lazari de Andrzej 45
 Le Guin Ursula 107
 Lejderman Naum 113
 Lem Stanisław 109
 Lenin Włodzimierz 77
 Lewis Clive Staples 94
- Lichaczow Dmitrij 41, 44
 Lipowiecki Mark 113
- Losiew Aleksiej 93
 Łosskij Nikołaj 38, 46, 47, 48
- Majakowski Władimir 86
 Makariczewa Natalia 12, 13, 14, 16, 18, 19, 25
 Małaniuk Jewhen 68
 Mamardashvili Merab 93
 Mao Tse Tung 77
 Marks Karol 77
 Melville Herman 83
 MÉRIMÉE Prosper 88
 Mic Konstanty 31
 Mieroszewski Juliusz 77, 80
 Mirskij Dmitrij 12
 Mnuchin Lew 52
 Moczalowa Wiktoria 115
 Molier 55
 Moreno Jakub 30
 Możejko Marina 113, 116, 125
- Nabokow Vladimir 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90
 Neumann Friedrich 69
 Nicoll Allerdyce 34
 Niemizer Andriej 130
 Nietzsche Friedrich 94, 148, 149, 152, 153
 Nowodworska Walerija 129
- Okudźawa Bułat 129
 Orłow Władimir 54, 56, 64
- Pak San Czzrin 13, 18, 23
 Parker Stephen 85, 86
 Petlura Symon 79
 Pieniążek Paweł 148, 149
 Piłsudski Józef 69
 Plantinga Alvin 112
 Platon 93, 131, 136—141
 Poe Edgar Allan 83, 88
 Poirier Richard 90
 Poliszczuk Wiktor 70
 Pollak Seweryn 66
 Pomian Jan 80
 Popper Karl 141
 Powołocki Stanisław 32
 Puszkina Aleksander 56, 57, 58, 153

- Quinzio Sergio 127
- Ravenscorft Teodor 69
- Redpath John 79
- Reinhardt Max 30
- Retinger Józef 80
- Reves Emery 78
- Richards Ivory 90
- Roland Paul 69
- Rosenberg Alfred 68
- Saakianc Anna 52
- Sadur Nina 112—127
- Saussure de Ferdinand 97
- Sayn-Wittgenstein 48, 49
- Schopenhauer Arthur 11
- Simonow Konstantin 16, 134
- Skaftymow Aleksander 20, 21, 22, 23
- Skotnicka Anna 116, 120
- Skwarczyńska Stefania 31
- Sławińska Irena 54
- Sokal Alan David 103
- Sołowjow Władimir 131
- Sołżenicyn Aleksandr 129
- Spaemann Robert 122
- Sprengel Bolesław 68
- Stanisławski Konstanty 30
- Stečko Jarosław 71
- Sutton Anthony 79
- Suworow Wiktor 78
- Synder Timothy 70
- Szczukin Wasilij 132, 142
- Szekspir 63
- Szestow Lew 93
- Szewczenko Taras 73
- Teliha Ołena 68
- Terc Abram 93
- Tiutczew Fiodor 38
- Tolstoj Lew 153
- Tomasiewicz Jarosław 70
- Toporow Wiktor 130, 131, 135
- Tryszka Krzysztof 73
- Tse Tung Mao 77
- Tulczynskij Grigorij 93, 94, 95, 97
- Valode Philippe 69
- Viereck George Sylvester 105
- Wajzer Tatiana 120
- Walenberg Marek 70
- Wasiliewa Swietłana 132, 145
- Wilson Andrew 69, 70
- Wjunow Jurij 50
- Wołosz Olga 93
- Wołyński Akim 21
- Zinowjew Aleksandr 46
- Žižek Slavoj 122
- Życiński Józef 112, 113

Redaktor
OLGA NOWAK

Redaktor techniczny
BARBARA ARENHÖVEL

Projekt okładki i strony tytułowej
AGNIESZKA SZYMALA

Korektor
MIROSLAWA ŻŁOBIŃSKA

Lamanie
ALICJA ZAŁĘCKA

Copyright © 2012
by Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Nakład: 100 + 50 egz. Ark. druk.
10,25. Ark. wyd. 13,0. Papier offset. kl. III, 90 g
Cena 20 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: PPHU TOTEM s.c.
M. Rejnowski, J. Zamiara
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

ISSN 0208-6336
ISSN 0208-5038 (wersja drukowana)
ISSN 2353-9674 (wersja elektroniczna)

Cena 20 zł (+ VAT)

*R*usycystyczne *S*tudia *L*iteraturoznawcze 22

ISSN 0208-6336
ISSN 2353-9674